

Co u mnie w domu i w szkole?
Что у меня дома и в школе?

Magdalena Maria
Wolewińska

Scenariusz interdyscyplinarnego projektu edukacyjnego do języka rosyjskiego dla I etapu edukacyjnego (klasy I–III szkoły podstawowej)

opracowany w ramach projektu:

„Tworzenie zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w zakresie rozwoju umiejętności uniwersalnych dzieci i uczniów oraz kompetencji kluczowych niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2022

Redakcja merytoryczna: Beata Luc
Redakcja językowa i korekta: Eduexpert sp. z o.o.
Projekt graficzny i projekt okładki: Eduexpert sp. z o.o.
Redakcja techniczna i skład: Eduexpert sp. z o.o.

Weryfikacja i odbiór niniejszej publikacji: Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie

w ramach projektu: *Weryfikacja i odbiór zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w zakresie rozwoju umiejętności uniwersalnych dzieci i uczniów oraz kompetencji kluczowych niezbędnych do poruszania się na rynku pracy*

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2022

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl

1. Temat projektu

Co u mnie w domu i w szkole? Что у меня дома и в школе?

2. Osoby prowadzące projekt

2.1. Koordynator: nauczyciel języka rosyjskiego

2.2. Pozostali: nauczyciel edukacji wczesnoszkolnej (wychowawca klasy), nauczyciel informatyki

3. Ramy czasowe

Przybliżony czas realizacji projektu to 12 godzin lekcyjnych. Początek projektu przewidziany jest na kwiecień, a jego zakończenie na czerwiec.

4. Cele projektu

Celem podstawowym projektu *Co u mnie w domu i w szkole? Что у меня дома и в школе?*, jest podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności językowych pierwszoklasistów z zakresu tematyki domu i szkoły. Projekt pozwala nie tylko odkryć walory komunikacji językowej przez uczniów, ale też rozpoznać ich własne predyspozycje. Nie mniej istotne jest utrwalanie, rozwijanie i integrowanie treści z różnych dziedzin wiedzy, które łączy właśnie język rosyjski (koncepcja interkulturowa).

Projekt wdraża też uczniów w proces planowania i organizowania swojego warsztatu pracy. Nawiązuje tym samym do podejścia zadaniowego, wskazywanego przez autorów programu nauczania języka rosyjskiego w klasach I–III *БавМУ się rosyjskim!* – Katarzyny Leśniak i Piotra Tokarza (2022).

Jest także swoistym probierzem ukazującym domowe środowisko uczniów, katalog preferowanych wartości; odkrywa organizację ich życia rodzinnego, przejęte od rodziców zasady, szacunek do etosu osób starszych. Dzięki uczestnictwu w projekcie, uczniowie utwierdzają się w przekonaniu, że warto rozmawiać z domownikami – ważne jest to tym bardziej, że wyraźnie zauważalny i odczuwalny jest zanik dyskursu społecznego, gdyż coraz częściej „piszemy po świecie obrazami, a rozmawiamy ciszą” (Wichłacz 2010: 9).

Wszystkie z wyżej wymienione cele wpisują się w wytyczne zawarte w Zaleceniu Rady Unii Europejskiej z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie, Dz. Urz. UE 2018, C189/1.

W projekcie uwzględniono podejście konstruktywistyczne. Uczeń jako uczestnik projektu jest bowiem badaczem, odkrywającym otaczający go świat poprzez działania praktyczne i doświadczenie, nie czerpiąc wyłącznie z przekazów nauczyciela czy kart książek. Istotny jest zatem fakt, że podejmowane działania edukacyjne czynimy zawsze w odniesieniu do dziecka jako podmiotu; jako kogoś, kto zauważa swoje własne możliwości, dążąc do zrozumienia otaczającego świata. Ważne jest także, aby uczeń odkrył sens działania w szkolnej grupie rówieśniczej oraz wśród domowników, a także przejawiał chęć budowania relacji społecznych.

Istotnym celem jest również ugruntowanie systemu wartości aksjologicznych uczniów.

4.1. Cele szczegółowe

Uczniowie:

- kształtują w sobie wewnętrzną mobilizację i uczą się mówić na forum klasy, posługując się podstawowym zasobem środków językowych, leksykalnych oraz gramatycznych;
- zdają sobie sprawę, że ludzie komunikują się w różnych językach; warto w związku z tym uczyć się języków obcych, w szczególności zaś języka sąsiedniego kraju;
- posługują się językiem rosyjskim, dobierając adekwatną formę komunikowania się z otoczeniem, nadając właściwe znaczenie przedmiotom, swoim doświadczeniom, formułując krótkie wypowiedzi ustne – zadając pytania i reagując na komunikaty innych osób, opisując siebie, szkołę, swój dom rodzinny, stosując przy tym zwroty grzecznościowe, nazywając proste czynności i wyrażając swoje upodobania;
- wiedzą, w jaki sposób mogą pracować samodzielnie nad językiem rosyjskim (np. śpiewając piosenki czy oglądając bajki w tym języku);
- podejmują próby prowadzenia własnoręcznych zapisków (w języku polskim) oraz notatek z wydarzeń wokół nich;
- przeprowadzają krótkie wywiady o życiu swoich przodków oraz o tym, jak wyglądała szkoła i edukacja za czasów ich dziadków.

4.2. Cele wychowawcze

Uczniowie:

- uświadamiają sobie, że są częścią większej zbiorowości – rodziny, klasy, społeczeństwa czy narodu oraz że szkoła jest ich drugim domem, o który trzeba dbać;
- uczą się szacunku i doceniania rodziny – nie tylko mamy i taty, lecz także dziadków, ponieważ im wszystkim zawdzięczają własne życie;
- dostrzegają, jak bardzo istotne i ciekawe mogą być wspomnienia ich dziadków lub rodziców (warto je zachować, np. prowadząc pamiętniki);
- uzmysławiają sobie proces przemijania czasu, zauważają, że warto dbać o pamięć – jako wartość samą w sobie, uczą się tworzenia drzew genealogicznych;
- odkrywają swoje indywidualne cechy, własną tożsamość (zgłębiają znaczenie słowa „szacunek” w odniesieniu do rówieśników, a także do osób starszych);
- wyrabiają swój gust, a przy tym staranność uznaną powszechnie za ważną cechę osobowości.

4.3. Cele szczegółowe dla uczniów

Lista niżej wymienionych celów stanowi odzwierciedlenie celów zawartych w Podstawie programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej z komentarzem (Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej, Dz. U. 2017, poz. 356 z późn. zm.). Uczniowie:

- umieją przedstawiać się po rosyjsku, stosować zwroty grzecznościowe, zapytać kolegę lub koleżankę o podstawowe informacje – jak ma na imię, ile ma lat, gdzie mieszka, czym się interesuje etc., samodzielnie odpowiedzieć na pytanie postawione w tytule projektu;
- przeprowadzają rozmowę, np. z babcią, z dziadkiem na temat ich doświadczeń szkolnych, którą potem przedstawiają pozostałym uczniom (język polski z elementami języka rosyjskiego);
- przenoszą na papier informacje na temat historii swojej rodziny, tworząc drzewo genealogiczne oraz plakaty na temat szkoły i domu;
- zaprezentują swoje umiejętności językowe i sceniczne, śpiewając piosenkę po rosyjsku pt. *В школу мы уже пошли*.

5. Treści kształcenia

Interdyscyplinarny charakter projektu *Co u mnie w domu i w szkole? Что у меня дома и в школе?* polega na prowadzeniu zajęć z języka obcego w sposób zintegrowany z treściami z zakresu edukacji polonistycznej, społecznej, plastycznej, informatycznej, muzycznej oraz etyki.

Dom i szkoła – pojęcia te, jak wskazują badania naukowe i doświadczenie pedagogiczne, są ze sobą nierozzerwalnie związane, stanowiąc ważny czynnik w kształtowaniu się systemu aksjologicznego oraz pojęciowego młodego człowieka; służą zgłębianiu jego wiedzy o rodzinie, jej historii, dokonaniach, etosie przodków, a co za tym idzie – o świecie, w którym przyszło nam żyć, poznawać i oraz samemu na niego wpływać. Etos domu jest bowiem zawsze obecny w naszym życiu i widoczny w szkole będącej dla uczniów drugim domem. Dom dzieci „noszą” ze sobą niemal wszędzie, jest nieodłączną częścią ich samych.

5.1. Język rosyjski

Treści ogólne

Mając na względzie zakres treści nauczania, warto podkreślić, że uczeń na etapie edukacji wczesnoszkolnej operuje podstawowym zasobem środków językowych, dotyczącym bezpośrednio jego samego oraz najbliższego otoczenia. Umie układać proste zdania na poniższe tematy:

1. Ja i moi bliscy (rodzina, przyjaciele).
2. Moje miejsce zamieszkania (mój dom, moja miejscowość).
3. Moja szkoła.
4. Popularne zawody.
5. Mój dzień, moje zabawy.
9. Tradycje w ujęciu historii rodzinnych (Wolewińska 2018).

Uczniowie poznają leksykę związaną z powyższą tematyką – дом, школа, мама, папа, брат, сестра, бабушка, дедушка, город, деревня, улица, доктор, механик, учитель, директор, друг, подруга, друзья, каникулы, фотография. W zakresie gramatyki natomiast, poznają czasowniki, np.: любить, работать, жить, ехать. Umieją zastosować podstawowe zwroty grzecznościowe: здравствуй(те), добрый день, привет, пока, до свидания, спасибо, извините, a także wyrażać swoje upodobania.

Przykładowe konstrukcje:

- Как тебя зовут?
- Меня зовут Оля / Я Оля.
- Как твоя фамилия?
- Моя фамилия...
- Кто это?
- Это моя семья: моя мама и мой папа.
- А это кто?
- Это мой друг Петя. / Это моя подруга Анна. / Это мой кот Леопольд.
- Где ты живешь?
- Я живу в Польше. Я живу в городе... Я живу в деревне...
- Сколько тебе лет?
- Мне семь лет.
- Ты ученик?
- Да, я ученик первого класса. / Я первоклассник.
- В твоей школе весело?
- Да, в моей школе весело.
- Какая твоя школа?
- Моя школа большая / маленькая.
- Кем работает твоя мама?
- Моя мама доктор.
- Кем работает твой папа?
- Мой папа механик.
- Ты любишь лето и каникулы?
- Да, я люблю лето и каникулы.
- Ты любишь ездить на море (на озеро, в горы)?
- Да, я люблю ездить на море.
- Что ты любишь делать (какое твоё хобби)?
- Я люблю читать книги. / Я (не) люблю играть в футбол.

5.2. Edukacja polonistyczna

Uczniowie zadają pytania w sytuacji, gdy konieczne jest uściślenie wysłuchanej wypowiedzi, wyrażają się w sposób uporządkowany. Precyzują myśli w sposób jednoznaczny i zrozumiały dla otoczenia. Redagują notatkę z przeprowadzonej rozmowy z bliskimi na temat kształtu szkoły XX wieku.

5.3. Edukacja społeczna

Uczniowie wyrabiają sobie pogląd, że ani w rodzinie, ani w szkole nie są sami; rozumieją, że stanowią część rodzinnej, klasowej, szkolnej wspólnoty i zajmują w niej ważne miejsce. Uświadamiają sobie konieczność przestrzegania ustanowionych we wspólnocie zasad.

5.4. Etyka

Uczniowie piszą kilkudzaniowe teksty zawierające ich autorskie oceny dotyczące relacji w rodzinie oraz hierarchii wyznawanych wartości aksjologicznych. Kształtują w sobie przekonanie, że przez fakt współistnienia oraz współdecydowania w rówieśniczej grupie obowiązuje ich lojalność, prawdomówność i szacunek dla drugiego człowieka.

5.5. Edukacja plastyczna

Uczniowie, inspirowani rozmowami z rówieśnikami, rodzicami i dziadkami oraz używając wyobraźni, wypowiadają się na temat swojego domu i szkoły. Wypowiedź nosi tytuł *Что у меня дома и в школе* i jest zobrazowana za pomocą plakatu wykonanego wybranymi technikami plastycznymi. Po uprzednio przeprowadzonych w gronie rodzinnym rozmowach, uczniowie wykonują też drzewka genealogiczne oraz tworzą proste rekwizyty do spektaklu.

5.6. Edukacja informatyczna

Uczniowie przygotowują w określonym programie lub aplikacji zaproszenia na spektakl dla swoich rodziców; w przypadku nauczania zdalnego – zob. punkt 12.

5.7. Edukacja muzyczna

Uczniowie śpiewają piosenkę pt. *В школу мы уже пошли*.

Treść punktów 5.1–5.7 została sporządzona w oparciu o Podstawę programową wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej z komentarzem.

6. Charakterystyka odbiorców

6.1. Typ szkoły: projekt interdyscyplinarny został przewidziany dla szkoły podstawowej.

6.2. Wiek uczniów: projekt interdyscyplinarny został przewidziany dla odbiorców w wieku 7 lat.

6.3. Klasa: projekt interdyscyplinarny dla klasy I nawiązuje do bliskiej dzieciom tematyki domu i szkoły.

6.4. Zróżnicowanie potrzeb i umiejętności

Interdyscyplinarny charakter projektu zakłada pracę dzieci w grupach, co pozwala na stopniowe wyrównywanie ewentualnych deficytów ich wiedzy i umiejętności. Uczniowie, czerpiąc przykłady od zdolniejszych koleżanek i kolegów, bardziej mobilizują się do nauki oraz obowiązków domowych i szkolnych. Uczą się zatem także od siebie nawzajem (metoda pracy we współpracy). Ponadto uczniowie, także ci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE), mają szansę zaprezentować swoje zdolności plastyczne i muzyczne.

Nauczyciel dąży do tego, by wykorzystać mocne strony danego ucznia, równolegle poprawiając te, z którymi ma on jeszcze trudności.

6.5. Inne cechy odbiorców

Rozpoznając potencjał ucznia, nauczyciel może zindywidualizować jego pracę, aby powierzone mu zadania nie przerosły go i nie spowodowały obniżenia motywacji. Istotne jest, czy uczeń jest wzrokowcem, słuchowcem czy kin estetykiem, a także czy nie ma innych specyficznych trudności w uczeniu się. W przypadku uczniów z dysleksją wskazana jest praca projektowa (drama), w której wykorzystywane jest tzw. podejście polisensoryczne.

W stosunku do wspomnianych uczniów oraz innych dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE), w tym autystycznych czy z zespołem Aspergera, należy stosować pochwały i wzmocnienia pozytywne znacznie częściej, niż w odniesieniu do pozostałych uczniów. Robiąc to, należy dbać też o przestrzeganie przez nich zasad panujących w szkole oraz tych ustalonych na czas realizacji samego projektu. Prezentowany projekt interdyscyplinarny pozwala na niwelowanie barier i wyrównywanie różnic.

7. Formy i metody realizacji projektu

Podstawową metodą jest metoda projektu, pozwalająca na zastosowanie różnych metod oraz uwzględniająca odmienne możliwości percepcyjne ucznia.

7.1. Formy pracy:

- praca samodzielna;
- praca w grupach;
- praca z udziałem całej klasy.

7.2. Metody pracy – realizacja celów kształcenia:

- aktywizująca: drama;
- informacyjna: pogadanka/rozmowa kierowana, opis, dyskusja;
- eksponująca: ekspozycja prac plastycznych dzieci;
- praktyczna: wypowiedanie się w języku rosyjskim, wykonywanie rekwizytów scenicznych;
- audiolingwalna: uczenie się piosenki, prowadzenie konwersacji po rosyjsku;
- *Total Physical Response* (TPR): reagowanie całym ciałem w zależności od roli, którą uczniowie odgrywają w przedstawieniu;
- zabawy ruchowe podczas śpiewania piosenki (wykorzystanie Metody Dobrego Startu).

7.3. Metody pracy – realizacja celów wychowawczych

- kreatywna: tworzenie plakatu w trakcie dyskusji i słuchania wypowiedzi swoich rówieśników;
- praktyczna: przeprowadzanie krótkich wywiadów z członkami rodziny;
- wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) przy redagowaniu zaproszeń na spektakl dla rodziców.

8. Sposób realizacji projektu edukacyjnego

8.1. Zainicjowanie projektu

Rusycysta sugeruje uczniom wzięcie udziału w projekcie w ramach zajęć języka rosyjskiego. Podaje temat, którego realizacja jest rozłożona na okres od kwietnia do czerwca, wyjaśnia, że możliwość wzięcia udziału w projekcie ma stanowić dla uczniów pewnego rodzaju wyróżnienie.

Następnie omawia dokładnie założenia projektu, objaśniając uczniom, na czym będzie polegał oraz jaki jest jego główny cel (sprawniejsze komunikowanie się w języku rosyjskim). Nakreśla też sposób realizacji projektu i konkretne przewidziane zadania, mając świadomość, że nie wszystkie jego etapy uda się z góry przewidzieć i precyzyjnie określić.

8.2. Spisanie kontraktu

Nauczyciel języka rosyjskiego sprawdza, czy dzieci wiedzą, czym są umowa, kontrakt oraz regulamin. Rozmowa ma na celu wyjaśnienie, że podpisanie dokumentu w podobnej formie wiąże się z odpowiedzialnością za słowo, a także z prestiżem. Pierwszoklasiści, zapytani przez nauczyciela, starają się podać powody, dla których warto, a nawet trzeba zawrzeć między sobą pewne ustalenia – zanim zostaną podjęte jakiegokolwiek działania i decyzje. Główny cel i sens kontraktu–umowy precyzują sami uczniowie, po czym nauczyciel składa propozycję spisania takiego dokumentu. Kontrakt usystematyzuje zakres działań i wysiłku uczniów, a w konsekwencji pozwoli na osiągnięcie przez pierwszoklasistów możliwie najlepszych efektów – poszerzy zakres wiadomości, usprawni komunikację, oraz wypracuje umiejętność przyjmowania na siebie różnych ról. Forma ta koresponduje z założeniami autorów poradnika metodycznego i programu nauczania języka rosyjskiego w klasach I–III *BawMY się rosyjskim!* proponujących stosowanie jednego z elementów oceniania kształtującego, tzw. NaCoBeZU (skrót od „na co będziemy zwracać uwagę”) – kryterium sukcesu, wskazującym drogę do jego osiągnięcia.

Rusycysta odnotowuje po kolei pomysły uczniów na dużej kartce. Zaprezentowanie pomysłów na forum sprawia, że mają oni poczucie brania udziału w czymś istotnym, wymagającym osobistego wkładu pracy oraz zaakceptowania ustalonych przez grupę zasad. Pozwala im też zrozumieć, że kontrakt zakłada odpowiedzialność. Potwierdzeniem tego, że akceptują zawarte w umowie reguły może być odrysowanie ich dłoni pod treścią dokumentu. Treść zawartej umowy nauczyciel umieszcza w widocznym dla każdego ucznia miejscu w klasie. Istotne jest, by nakreślić przy tym sposób nagradzania uczestników projektu; podać jasne, zrozumiałe dla wszystkich kryteria oraz skalę ocen używanych do wartościowania wykonanych zadań; kryteria zdobytych miejsc, punktów, wyróżnień czy nagród (patrz punkt 12).

8.3. Wybór tematu

Nauczyciel rusycysta wyjaśnia, dlaczego postanowił podjąć problemat domu jako ważnego miejsca dla każdego dziecka. Dom, podobnie jak szkoła, jest bliski dzieciom w niemal każdym momencie ich rozwoju. Ważne, by podkreślić, że dom stanowi miejsce, do którego wracamy, w którym powinniśmy chcieć przebywać. Posiadanie domu jest dla człowieka „ponadczasowe i jemu przyrodzone. (...) Nie ma człowieka bez domu (...). Dom stanowi centrum człowieczej codzienności” (Wolewińska 2018: 381).

8.4. Podział na grupy

Warto przeprowadzić projekt z podziałem uczniów na trzy grupy. Członków każdej wybiera się poprzez losowanie, biorąc pod uwagę uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się lub z zaburzeniami sprawności językowych.

8.5. Przygotowanie harmonogramu pracy i podział zadań

W projekcie przewiduje się 11 spotkań. Zadania przewidziane na każde spotkanie są następujące:

1. Omówienie z uczniami tematu i założeń projektu oraz wspólne spisanie kontraktu.
2. Podział klasy na trzy grupy z wyłonieniem liderów każdej oraz przydzielanie uczniom pierwszych zadań.
3. Próbną prezentacją wykonanego zadania przez grupę I.
4. Próbną prezentacją wykonanego zadania przez grupę II.
5. Próbną prezentacją wykonanego zadania przez grupę III.
6. Wykonywanie w grupach plakatów na temat: *Co u mnie w domu i w szkole? Что у меня дома и в школе?*
7. Dekorowanie sali, ustawienie elementów scenografii (prace dzieci), zadanie, polegające na wcieleniu się w małego reportera i przeprowadzenie krótkiego wywiadu z bliskimi.
8. Dzielenie się wynikami przeprowadzonych wywiadów. Wykonywanie drzewek genealogicznych swojej rodziny.
9. Zadanie dla nauczyciela informatyki polegające na pokazaniu dzieciom, w jaki sposób mogą przygotować zaproszenia na spektakl dla swych rodziców, używając określonej aplikacji.
10. Dopełnienie elementów scenografii. Dzieci uczą się piosenki o szkole pt. *В школу мы уже пошли*, a następnie redagują na komputerze w domu zaproszenia dla rodziców we wskazanym przez informatyka programie. Spektakl pozwoli by zaprezentować przed rodzicami wyniki projektu.
11. Prezentacja spektaklu przed zaproszonymi gośćmi, rozdanie nagród i ewaluacja projektu.

8.6. Realizacja projektu

Pierwsze spotkanie ma charakter organizacyjny. Nauczyciel omawia z klasą temat i założenia projektu, słuchając też propozycji uczniów, które następnie nanosi na zawieszoną w klasie planszę, widoczną i czytelną dla wszystkich. Tym samym daje swoim podopiecznym poczucie autentycznego udziału w powstawaniu wspólnego dzieła. Jemu samemu natomiast pozwala zmierzyć aktywność uczniów, co może okazać się pomocne podczas wyłaniania liderów poszczególnych grup.

Nauczyciel dba o to, by każdy z uczniów wiedział, że stoi przed nim zadanie przygotowania materiału ilustrującego jego rodzinny dom, szkolne otoczenie, rolę, jaką sam pełni w domu, jak pomaga swoim rodzicom, dziadkom, rodzeństwu, a także koleżankom i kolegom w klasie. Słowem – by mógł opowiedzieć o swoim domu, o jego historii, jak również o szkole, wydobywając tym samym system wartości, w jakim wzrasta. Kolejnym etapem jest zawarcie kontraktu między nauczycielem a uczniami, z uwzględnieniem także pozostałych nauczycieli biorących udział w projekcie. Umowa obliguje uczniów do rzetelnego podejścia do zadań i odpowiedzialności wobec koleżanek i kolegów z klasy, nauczycieli oraz szkoły.

Drugie spotkanie przewidziane jest na podział uczniów na kilkusobowe grupy. Kolejnym krokiem jest wskazanie ich liderów, kierując się tym, kto spośród nich wyróżniał się zarówno podczas redagowania kontraktu, jak i w codziennym życiu klasy. Nauczyciel zaznajamia uczniów z konkretnymi zadaniami, wokół których realizują oni projekt oraz odpowiada na pytania. Każdy z uczniów zabiera ze sobą pakiet zagadnień do domu, by mógł go spokojnie przeanalizować i wynotować ewentualne pytania, które nauczyciel wyjaśni mu na kolejnym spotkaniu.

Oto zadania umieszczone w kopertach przeznaczonych dla każdego ucznia:

1. Przedstaw się w języku rosyjskim (Меня зовут... Моя фамилия...).
2. Powiedz, ile masz lat oraz do której klasy chodzisz (Мне... лет. Я первоклассник. Я ученик первого класса).
3. Powiedz, gdzie mieszkasz, z uwzględnieniem kraju oraz rodzaju miejscowości (Я живу в Польше, в городе...).
4. Powiedz, z kim mieszkasz (У меня мама, папа, брат, сестра и...).
5. Powiedz, jak ma na imię twoja mama, tato, brat lub siostra (Моя мама... / Мой папа... / Моя сестра... Мой брат...).
6. Powiedz, czym zajmują się twoi rodzice (Моя мама доктор. Мой папа механик).
7. Powiedz, czym się interesujesz (Я люблю.../Мое хобби это...).
8. Powiedz, w czym najchętniej pomagasz rodzicom (Я помогаю моей маме... (готовить обед) /Я помогаю моему папе... (мыть машину).
9. Opisz swojego najlepszego przyjaciela (У меня друг... Он..., ему... лет).

Trzecie spotkanie – próbna prezentacja grupy I. W tym czasie grupa II i III przysłuchuje się wypowiedziom swoich rówieśników. Uczniowie dopytują rusycystę o poprawność kwestii, które sami opracowali w domu. Nauczyciel dokonuje korekt wypowiedzi, omawia popełnione błędy i po wykonanym zadaniu wynagradza uczniów naklejkami związanymi z kulturą Rosji.

Czwarte spotkanie to próbna prezentacja grupy II.

Piąte spotkanie to próbna prezentacja grupy III.

Szóste spotkanie – uczniowie, współpracując w swoich ramach grup wykonują plakat pt. *Co u mnie w domu i w szkole? Что у меня дома и в школе?* w formie plakatu. Starają się tym samym odnotować obraz, jaki wyłonił się im z usłyszanych w klasie wypowiedzi wszystkich uczestników projektu.

Siódme spotkanie – uczniowie przygotowują szkolną salę do wystawienia spektaklu dla rodziców. Będzie to ukoronowaniem ich wysiłku wkładanego sukcesywnie w poszczególne etapy realizacji projektu. Wybrani wcześniej liderzy grup wspomagają nauczyciela podczas rozmieszczania scenografii składającej się z wykonanych przez wszystkich prac plastycznych. Ponadto nauczyciel proponuje dzieciom odegranie ról małych reporterów i przeprowadzenie wywiadów ze swoimi bliskimi. Podczas wspomnianych wywiadów uczniowie powinni poruszyć następujące kwestie:

1. Jak za czasów dziadka i babci wyglądała nauka w szkole, czy dziadkowie ją lubili i chętnie uczęszczali na lekcje?
2. Czy rodzina dysponuje szkicem drzewa genealogiczne przodków oraz rodzinnymi albumami?

3. Czy w domowych zbiorach są jeszcze inne pamiątki poza zdjęciami? Może zachowały się pamiętniki z czasów ich młodości?

Po przeprowadzeniu wywiadu, uczniowie powinni zapisać odpowiedzi rodziców i dziadków (po polsku).

Ósme spotkanie – mali reporterzy dzielą się z rówieśnikami informacjami, które otrzymali od swoich bliskich. Ponadto przygotowują drzewko genealogiczne swojej rodziny.

Dziewiąte spotkanie – nauczyciel informatyki instruuje uczniów, jak w formie cyfrowej wykonać zaproszenia na spektakl dla rodziców.

Dziesiąte spotkanie to dokończenie scenografii. Pierwszoklasiści rozwieszają ukończone drzewka genealogiczne na sztalugach obok plakatów. Ćwiczą pod okiem wychowawcy klasy i języka rosyjskiego piosenkę o szkole pt. *В школу мы уже пошли*; w domu natomiast redagują zaproszenia dla swoich rodziców (np. w programie graficznym lub w edytorze tekstów). Nauczyciel informatyki objaśnia uczniom stronę techniczną.

Jedenaste spotkanie jest wielkim finałem, czyli prezentacją wyników dotychczasowej pracy uczniów w ramach wcześniejszych zajęć – wystawieniem spektaklu, którego głównym założeniem jest przedstawienie siebie i swego najbliższego otoczenia – domu i szkoły w konwencji posługiwania się językiem obcym. Po spektaklu następuje przyznanie nagród oraz ewaluacja projektu.

8.7. Prezentacja wyników

Ostatni etap projektu to podsumowanie przeprowadzone w specjalnie przygotowanym do tego pomieszczeniu, np. czytelnicy szkolnej. W widocznym miejscu pomieszczenia umieszczona jest plansza zawierająca wspólnie wypracowane pomysły wraz z podpisanym wcześniej kontraktem i tytułem projektu w języku rosyjskim i polskim. Na sztalugach ulokowane są prace plastyczne uczniów. W tle słyszalna ścieżka dźwiękowa piosenki pt. *В школу мы уже пошли*. Goście witani są przez nauczycieli.

Grupa, która rozpoczyna prezentację jako pierwsza zajmuje miejsce pośrodku sali. W roli audytorium siadają za nią członkowie pozostałych zespołów. Nauczyciel języka rosyjskiego komunikuje gotowość do rozpoczęcia prezentacji. Lider pierwszej grupy wychodzi na środek. Wita zebranych w języku rosyjskim. Tuż za nim stają członkowie jego zespołu. Opowiadają o sobie, swojej rodzinie i szkole, mając na uwadze zagadnienia, na bazie których odbywały się próbne prezentacje. Dzieci mogą przy tym dysponować np. zdjęciem opisywanego przez siebie brata, mamy etc. Czy innej bliskiej osoby. Nauczyciel rusycysta służy dzieciom pomocą, koryguje ich ewentualne błędy, skupiając uwagę także na uczniach ze SPE.

Po zakończeniu prezentacji zachęca audytorium do zadawania pytań presenterom z grupy I. W miarę możliwości i przy wsparciu nauczyciela, uczniowie zadają pytania w języku rosyjskim. W zadanie zaangażowana jest więc cała klasa.

Rusycysta proponuje publiczności dokonanie oceny wstępnej pracy grupy w formie oklasków. Czas ich trwania odmierza wychowawca klasy stoperem, zapisując

w widocznym miejscu wynik. Będzie on później brany pod uwagę przez nauczycieli recenzujących całość wykonanych przez uczniów zadań w projekcie.

W kolejnej części następuje prezentacja pracy grupy nr II i III, a później jury, złożone z nauczycieli zaangażowanych przedsięwzięcie, ustala, które miejsce zajęły dane grupy. Pierwszoklasiści intonują wyuczoną wcześniej piosenkę pt. *В школу мы уже пошли*, w której śpiewanie włączają się wszyscy uczestnicy projektu. Uczniowie wykonują przy tym różne gesty adekwatne do tekstu piosenki. Jest to dobry moment, by uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi mogli zaprezentować swoje wokalne umiejętności, wsparte koordynacją ruchową. Jest to element tzw. metody dobrego startu, która obok pedagogiki konstruktywistycznej oraz koncepcji interkulturowej ma swoje odzwierciedlenie w niniejszym projekcie, zgodnie z zamysłem autorów wspomnianego programu nauczania języka rosyjskiego. Jak połączyć gesty i tekst piosenki? Przykładowo uczniowie śpiewając słowa *В школу мы уже пошли* maszerują w miejscu, a wyśpiewując *У меня букварь красивый, а ещё большой портфель* – wyciągają elementarz z tornistrów, pokazując przedmioty gościom etc.

Po przerwie nauczyciel rusycysta wraz z wychowawcą klasy odczytują zajęte przez poszczególne grupy miejsca, zwracając jednak uwagę, że wszystkie dzieci włożyły duży wkład pracy w realizację projektu. Pierwszoklasiści biorący udział w przedsięwzięciu otrzymują dyplomy uczestnictwa oraz zakupione przez szkołę pamiątki lub małe notesy. Wychowawca klasy dokonuje w nich własnoręcznego wpisu. Wpisują się tam także sobie nawzajem uczniowie, by pozostawić ślad w pamięci rówieśników.

Odnotowany czas trwania oklasków jest dla wszystkich widoczny, zatem rusycysta jedynie formalnie odczytuje zajęte miejsca przez grupy w części językowej. Każdy z uczniów danej grupy otrzymuje dyplom. Za wykonanie plakatów także zostają przyznane grupom miejsca, zaś każdemu uczniowi z danego zespołu wręczany jest dyplom z właściwą adnotacją. Osoby wyróżnione (trzy pierwsze miejsca) za wykonanie drzewek genealogicznych, wyczytuje rusycysta z imienia i nazwiska, wręczając dyplomy.

Nauczyciel informatyki wykonuje pamiątkowe fotografie, które zamieszcza na stronie internetowej szkoły. Nauczyciele kierują słowa podziękowania do uczniów, zachęcając do udziału w kolejnym przedsięwzięciu tego typu.

8.8. Ewaluacja

Po podsumowaniu projektu i podziękowaniu uczniom, nauczyciel sygnalizuje, że dzieci będą jeszcze poproszone o wykonanie pracy plastycznej na temat tego, co im się w realizacji projektu podobało, a co nie (zob. punkt 13).

9. Kontrakt

Kontrakt klasy I

Tytuł projektu: *Co u mnie w domu i w szkole? Что у меня дома и в школе?*

Koordinator projektu: nauczyciel języka rosyjskiego

Cel ogólny projektu:

- porozumiewanie się w języku rosyjskim,
- dostrzeżenie, jak ważna jest rodzina i szkoła w naszym życiu,
- prezentacja spektaklu.

Obowiązki uczniów:

- systematyczny udział w zajęciach,
- przedstawianie wyników swojej pracy w wyznaczonym terminie,
- współpraca z nauczycielem i rówieśnikami.

Uczniowie mają prawo:

- poprosić nauczyciela o pomoc lub o wyjaśnienie tego, czego nie zrozumieli,
- wykazywać się własnymi pomysłami i dzielić się nimi z innymi uczestnikami projektu.

Nauczyciele mają obowiązek:

- służyć uczniom radą i doświadczeniem,
- oceniają wykonane przez uczniów zadania.

Oceniając prace, nauczyciel będzie uwzględniać:

- rzetelne zebranie materiału,
- aktywny udział i pomysł na przeprowadzenie prezentacji,
- sprawność w posługiwaniu się językiem rosyjskim,
- współpracę w grupie,
- sumienność,
- umiejętności plastyczne.

Nagrody

- Wszyscy uczniowie biorący udział w projekcie otrzymują dyplomy uczestnictwa oraz zakupione przez szkołę pamiątki lub notesy.
- W kategorii prezentacji swego domu i szkoły, przyznane zostają miejsca I, II i III. Wszyscy członkowie otrzymują dyplomy informujące, które miejsce zajęli.
- Za wykonanie plakatów jury przyznaje miejsce I, II, III. Dyplomy otrzymują wszyscy członkowie danej grupy.
- Osobną nagrodą są też wyróżnienia za najlepsze wykonanie drzewek genealogicznych. Imiona i nazwiska osób wyróżnionych zostają odczytane przez rusycystę podczas przyznawania im dyplomów.
- Pod koniec wszyscy uczestnicy projektu pozują do wspólnej fotografii.

Termin rozpoczęcia projektu: dzień – miesiąc – rok

Termin zakończenia projektu: dzień – miesiąc – rok

Podpisy uczniów w postaci odrysowanych dłoni:

Podpisy nauczycieli:

10. Ocenianie

Klasa pierwsza to okres ustno-słuchowy. W ocenianiu pracy dzieci z klas I–III komentarz ustny jest istotniejszy, niż pisemny. Nauczyciel ocenia przede wszystkim sprawności receptywne, czyli słuchanie i mówienie. Co więcej, w nauczaniu klas pierwszych, ważne jest tzw. podejście naturalne, w którym uczeń sam wybiera moment, kiedy będzie czuć się gotowy na wypowiedanie się w języku obcym.

W projekcie przewidziano także ocenianie włączające, uwzględniając potrzeby uczniów oraz „ustawiczny rozwój oraz zmiany wynikające z ich funkcjonowania w różnych zakresach edukacyjno-wychowawczych i terapeutycznych” (Leśniak, Tokarz i Wołewińska 2022: 67). Ocenianie służy bowiem motywowaniu dzieci do nauki. Autorzy programu nauczania *BawMY się rosyjskim!* sugerują, żeby oceniając wykonanie zadania, rozdawać uczniom naklejki tematycznie związane z Rosją, które powinny być zamieszczane w prowadzonym przez uczniów tak zwanym „OK zeszytcie”, stanowiącym jeden z elementów oceniania kształtującego. Przyznając naklejki, nauczyciel uwzględnia m.in. prawidłowość wykonywania zadania, stopień opanowywania sprawności językowych, zaangażowanie w pracę uczniów i ich zachowanie.

Kolejnym sposobem ewaluacji ucznia jest samoocena. Autorzy poradnika metodycznego, do którego odnosi się niniejszy projekt, sugerują zastosowanie tzw. „kolorów – świateł”. Uczeń, chcąc zasygnalizować, jak ocenia efekty swojej pracy, podnosi w górę znak w wybranym przez siebie kolorze. Barwa zielona symbolizuje, że poradził sobie z wykonaniem zadania; pomarańczowa, że musi jeszcze poćwiczyć; czerwona zaś wskazuje, że nie wie, jak wykonać zadanie.

Dzięki zastosowaniu jasnych kryteriów oceny (metoda NaCoBeZU), uczniowie wiedzą, co będzie podlegało ocenie oraz do czego zdobyta wiedza może się im przydać w przyszłości. Otrzymują także wskazówki dotyczące popełnianych błędów oraz rady, jak im przeciwdziałać. Kryteria sukcesu są więc jasno sprecyzowane.

Oceniając, nauczyciel wskazuje, jakie błędy popełnił uczeń oraz jak można je poprawić. Stosuje zatem informację zwrotną odnoszącą się zarówno do jakości wykonania przez ucznia powierzonej mu pracy, jak i do efektywności obranych przez niego metod radzenia sobie z zadaniem.

Proces wzajemnego oceniania kształtującego zachodzi też nieustannie pomiędzy samymi uczniami, współpracującymi ze sobą w ramach grup, ponieważ z uwagi na to, że każdemu uczestnikowi zależy na prawidłowym wykonaniu zadania, grupa stosuje wymianę spostrzeżeń, akceptując konkretne pomysły lub poddając je korekcie.

Kolejną formą ewaluacji projektu po jego przeprowadzeniu jest ocena deskryptywna – wpis na świadectwie otrzymanym przez ucznia.

11. Ewaluacja

Jednym z narzędzi ewaluacji zaproponowanych przez autorów wspomnianego programu nauczania jest tzw. metoda kosza i walizki. Rusycysta prosi uczniów, by na kolorowych kartkach narysowali to, co było dla nich w trakcie realizacji projektu interesujące, a następnie umieścili swoje prace w przygotowanej do tego celu walizce. Na szarych kartkach uczniowie zaś mają narysować to, co im się w projekcie nie spodobało i umieścić kartki w przygotowanym w tym celu koszu. Dzięki temu nauczyciel otrzymuje obraz postaw uczniów oraz walorów i ewentualnych słabszych stron projektu.

12. Komentarz metodyczny

Alternatywa przeprowadzenia projektu

Uczniowie przy włączonych kamerkach włączają się zdalnie do projektu, przy ścisłej współpracy nauczyciela rusycysty wraz z wychowawcą klasy, by usprawnić przebieg przedsięwzięcia. Prace plastyczne, takie jak plakat *Co u mnie w domu i w szkole? Что у меня дома и в школе?*, wykonują nie w grupach, lecz indywidualnie (oraz samodzielnie) w domu, dowolną techniką. Następnie wysyłają swoją pracę, wykonaną formie fotografii cyfrowej lub pliku graficznego (jeśli nauczyciel dopuści formę grafiki komputerowej) na adres e-mail podany przez wychowawcę klasy. Analogicznie postępują w przypadku tworzenia drzewka genealogicznego. Wcześniej mogą wspólnie na forum przedstawić wyniki swojej pracy nad projektem, czyli plakaty, drzewka genealogiczne czy też spisane rozmowy z rodzicami lub dziadkami. Informatyk zaś pomaga uczniom w kwestiach technicznych, dotyczących obsługi danej aplikacji. Piosenki wszyscy razem uczą się online.

Inne sugestie dla nauczycieli

- Projekt może być formą promocji szkoły. W tym celu rusycysta za pośrednictwem dyrekcji zaprasza wychowawcę jednej z grup przedszkolnych wraz z wychowankami, by dzieci mogłyby się przyjrzeć pracy starszych o rok koleżanek i kolegów. Koordynator projektu może zredagować zaproszenie pod hasłem „Przedszkolak już w szkole”, a następnie na jego podstawie stworzyć plakat, który za zgodą dyrekcji zostałby umieszczony w holu lub nawet na stronie internetowej przedszkola. Zdjęcia z finału przedstawienia, umieszczone na stronie internetowej, stanowią bardzo atrakcyjną formę promocji placówki edukacyjnej.
- W przypadku, gdy w szkole nie ma nauczycieli plastyki lub muzyki przypisanych do klasy biorącej udział w projekcie, ich rolę przejmuje wychowawca.
- Warto objaśnić uczniom etymologię określenia „regulamin”, które ma wspólny źródłosłów ze słowem „reguła”.
- Należy uświadomić uczniom, że w ramach pracy w zespołach, stanowią swego rodzaju rodzinę.
- Czas na pytania ze strony audytorium nie powinien przekraczać minuty.
- Nauczyciel informatyki umieszcza fotografie z wydarzenia na stronie internetowej za zgodą nauczycieli i rodziców uczniów biorących udział w projekcie. Na stronie może znaleźć się także relacja z wydarzenia zredagowana przez rusycystę wraz z uczniami.
- W pracy nad projektem ważna jest spontaniczność i elastyczność. Należy wziąć pod uwagę zarówno stopień wiedzy i umiejętności uczniów, jak i możliwe niespodziewane zachowania, na które należy szybko i adekwatnie reagować.
- W przypadku realizacji projektu w formie zdalnej, zaleca się by rodzice wyrazili na niego zgodę. Ponadto nauczyciel może zaproponować uczniom wykonywanie plakatów *Co u mnie w domu i w szkole? Что у меня дома и в школе?* w czasie rzeczywistym, podczas spotkań on-line.
- Sugerowane przez autorów wspomnianego programu nauczania platformy oraz aplikacje do pracy z uczniem, to m.in.: Wordwall, LearningApps, Kahoot, Educaplay, Memorizer.

Środki dydaktyczne:

- stoper;
- „OK zeszyt”, w którym mogą znaleźć się m.in. prace ucznia, jego notatki sporządzane podczas realizacji projektu, zebrane naklejki oraz komentarze nauczyciela;
- naklejki (związane tematycznie z Rosją);
- rodzinne fotografie;
- link do strony z piosenką *В школу мы уже пошли – Песня про 1 сентября – Песня для первоклашек* – (dostępna w serwisie YouTube, dostęp 9.09.2022);
- pianino lub przenośny instrument klawiszowy do akompaniamentu piosenki;
- odtwarzacz CD z głośnikiem;
- sztalugi do wystawienia prac plastycznych;
- cyfrowy aparat fotograficzny;
- tablice interaktywne, plansze;
- materiały plastyczne: papier, farby, pastele, ołówki, kredki, krepa, kleje, pastele, taśma klejąca i inne potrzebne rzeczy. Mogą zostać zakupione z funduszy Rady Rodziców, po uprzednim uzyskaniu ich zgody;
- kosz i walizka;
- komputery w przypadku realizacji projektu w systemie zdalnym oraz podczas wykonywania zaproszeń;
- dyplomy, nagrody w formie pamiątek/notesów;
- tekst piosenki *В школу мы уже пошли – Песня про 1 сентября*

Песня для первоклашек:

Вот и осень наступила.

Начался учебный год.

Мы шагаем торопливо.

Мама в школу нас ведет.

ref.:

Подросли, подросли.

В школу мы уже пошли (...).

13. Bibliografia

Elert E., Wenda A., *Praca metodą projektu*, Warszawa: ORE (PDF, 2,1 MB, dostęp 9.09.2022).

Kotarba-Kańczugowska M., b.r., *Praca metodą projektu*, Warszawa: ORE (PDF, 197 KB, dostęp 9.09.2022).

Leśniak K., Tokarz P., 2022, *BawMY się rosyjskim! Program nauczania języka rosyjskiego dla I etapu edukacyjnego*, Warszawa: ORE.

Leśniak K., Tokarz P., Wolewińska M.M., 2022, *BawMY się rosyjskim! Poradnik metodyczny do programu nauczania języka rosyjskiego dla I etapu edukacyjnego (klasy I–III szkoły podstawowej)*, Warszawa: ORE.

Podstawa programowa wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej z komentarzem. Wychowanie przedszkolne i edukacja wczesnoszkolna, Warszawa: MEN, ORE (PDF, 1781 KB, dostęp 9.09.2022).

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r.

w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej, Dz. U. 2017, poz. 356 z późn. zm.

Wichłacz Z., 2010, *Piszemy po świecie obrazami a rozmawiamy ciszą*, „Aspekty Filozoficzno-Prozatorskie”, nr 40.

Wolewińska M., 2018, *Problemat domu w prozie Mikołaja Gogola i niektórych pisarzy słowiańskich XIX i XX wieku*, [w:] Nosowicz J.F., Jaroch A. (red.), *W dialogu języków i kultur*, t. 7, Warszawa: Lingwistyczna Szkoła Wyższa w Warszawie, s. 381–390.

Zalecenie Rady Unii Europejskiej z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie, Dz. Urz. UE 2018, C189/1.

Magdalena Wolewińska – filolog, tłumacz, nauczyciel dyplomowany. Ukończyła studia magisterskie w zakresie filologii rosyjskiej na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (1994–1999), tam też ukończyła licencjat z języka czeskiego (1995–1998), na Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi licencjat z języka angielskiego (2007–2010) oraz w Kujawsko-Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy z języka hiszpańskiego (2016–2019). Biegły sądowy – tłumacz przysięgły z języka rosyjskiego. Sekretarz redakcji czasopisma „Aspekty Filozoficzno-Prozatorskie”. Autorka tomu wierszy *Brzegami Czasu* (2020), esejów na temat literatury i edukacji, publikacji z zakresu metodyki nauczania języków obcych. Aktualnie prowadzi badania nad wpływem języka angielskiego na współczesny język polski i na inne języki słowiańskie, a także nad realizmem magicznym i aspektami egzystencjalno-aksjologicznymi w literaturze rosyjskiej. Współpracuje z Narodowym Badawczym Tomskim Uniwersytetem Państwowym (Rosja) i tamtejszym środowiskiem Polonii. Ukończyła staż w Parlamencie Europejskim w Brukseli w zakresie translatoryki, języka dyplomacji oraz funkcjonowania struktur Unii Europejskiej.